

tezik. Kataszterről beszél Bodóné, amikor a bor árát kéri tőle... Az sem válasz, aminek a tanulmányíró nevezi sorok íróját. Viszont megállapítható belőle három dolog: Hogy a harag rossz tanácsadó. Hogy, aki góromba, annak nincs igaza. S végül: A humorérzéknek is van határa, különösen humoristáknál. (T. i. még az enyhe torzképet sem bírják el.) De hagyjuk ezt. Sokkal nagyobb baj, hogy M. K. csak leírja az ilyesmit: „...a jövődre apelláló író a mai nagyotkés színjátékban csakis a nyomorúságnak sughat,” de még csak ezt se teszi. Ehelyett az egyenlő igazság jelszavával nekirugaszkodik többek közt éppen annak a haladó irodalomnak, amely a nyomorúságnak már nem is sug, hanem érthetően beszél. Ilyenformán a M. K.-féle jószándék cigányútra megy s a szellem sorsáért való aggodalom rögeszmékkal küzd. Ugy látszik, a haladó írók párizsi összejövetele s a szellem és a műveltség szeretetének és ápolásának ezer rokon példája sem győzte meg a tanulmányíró legalább arról, hogy a szellemnek a haladó oldalon nincsenek ellenfelei. Persze a Szent György lovagoknak, ha más nincs, hát papírsarkányok kellene...

Korvin Sándor

LAPOK, FOLYÓIRATOK

OSWALD SPENGLER

A baltikumi portyázó „1918: Németország urainak apokaliptikus éve. Balin öngyilkos lett, Vilmos elmenekült. Oswald Spengler ekkor tartotta a hanyatló Nyugat szeme elé a pusztulás tükrét. Kulturák organikus nőnek, irta, minden élőnek sorsa: érni, hervadni, és elpusztulni. De „a veszett poszton remény és segítség nélkül is ki kell tartani” és méltósággal és tisztességgel meghalni. A filozófia baltikumi portyázója: aki elveszett poszton áll, az nem ismer tekintetet, erkölcsi gátlásokat. „Az ember vadállat” mondja Spengler „és a nagy ragadozók nemes teremtmények” — bestialításra való jogukat csak hazug moralisták vitathatják. Famentes papírra nyomatva és bőrbe kötve itt már a Harmadik Birodalom bestialitásának teóriája volt lefektetve.” (DEUTSCHE VOLKSZEITUNG. 17. V.)

A történelemfilozófia Ludendorffja „Ha kormányzatok bűneiért falazó ideológusokat felelősségre lehet vonni, akkor Spengler a Harmadik Birodalom valóságának egyik cinkosa. Doktrinájának elválaszthatatlan jegyei: guny a humanizmussal szemben, hitetlenség a haladásban és az ész megvetése. Ő volt az ellenlábasa annak az erkölcsi eszmének, mely objektív szemmel nézve, közös vonása a kereszténységnek, tizenharmadik századnak és a marxizmusnak. Az emberségbe-kételkedésnek van egy fajtája, mely etikusszkepszisből fakad, Spengler etikai nihilizmusa: iparbároszerű önmegelegetés és jószágkormányzói brutalitás volt. Ez a tény súlyosabban esik latba, mint a mentőkörülmények, az hogy koponyája tele volt tudással és konstruktív fantáziával. Egy darabig még meg lesz a hatása: ő marad az ellenforradalom történelemfilozófusa, a történelemfilozófia Ludendorffja”. (Kurt Hiller a NEUE WELTBÜHNE-ben. 14. V.)

Az idealista A DEUTSCHE RUNDSCHAU májusi számában Joachim Günther, a Németországban ma oly' divatos fiziognómiai úton analizálja a német gondolkodókat. Kant, Fichte, Hegel. Schopenhauer, Nietzsche után Spengler következik: „Spengler zsirpárnázott, szorosán a nyakon ülő kopasz feje maradandó benyomása. Ennek a fejnek kopaszsága több, mint külsőség. Tudósaink sorában ez az egyetlen eset és a fej csak ezzel a jeggyel hasonul művedhez... A fenevad-ember apostola: teoretikus, ideológus és így idealista is, sokkal nagyobb mértékben, mint amit gondolkodásmódjának reális pátozsá sejtet. Az igazi realista nem írna próféciákat, melyeknek nem lehet más sorsuk, minthogy az események megcáfolják, megcáfolják annál világosabban, minél szellemesebben vannak megírva... Végeredményben: egy arc és koponya, melyet a belső feszültség üvegforgácsokra törhetné.”